

สัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

แม้ว่ากฎหมายจะได้บัญญัติแยกประเภทของทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาไว้เป็นสินส่วนตัว และสินสมรสซึ่งทรัพย์สินทั้งสองประเภทนี้ กฎหมายได้กำหนดถึงอำนาจในการจัดการและความรับผิดชอบไว้แล้วก็ตาม แต่คู่สมรสก็สามารถที่จะทำการตกลงกันเป็นสัญญาก่อนสมรสหรือสัญญาระหว่างสมรสเพื่อให้เป็นไปตามเจตนาเฉพาะของคู่สมรสนั้นได้ การตกลงดังกล่าวนี้ย่อมก่อให้เกิดความผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น ตามแต่ลักษณะของข้อตกลงนั้น ๆ ซึ่งจะขอแบ่งกล่าวออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สัญญาก่อนสมรส และ
2. สัญญาระหว่างสมรส

1. สัญญาก่อนสมรส

ก่อนที่จะมีการจดทะเบียนสมรสเป็นสามีภริยาโดยถูกต้องตามกฎหมายชายและหญิงย่อมรู้จักกันและกันดี ในบางเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินก็อาจตกลงทำสัญญากันไว้ได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชายหญิงนั้นเมื่อเป็นสามีภริยากัน ซึ่งกรณีดังกล่าวย่อมไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในหมวด 4 แต่ถ้าหากไม่มีการทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส เมื่อจดทะเบียนสมรสสามีภริยาก็จะอยู่ในบังคับของหมวด 4 นี้ ในเรื่องความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

1.1 สัญญาก่อนสมรส มาตรา 1465 บัญญัติว่า “ถ้าสามีภริยามิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้

ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนสมรสขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้น ๆ เป็นโมฆะ”

เมื่อมีการสมรสสามีภริยาก็จะต้องมีความสัมพันธ์กัน อยู่กันด้วยกันอย่างสามีภริยา และเช่นกันความสัมพันธ์ในทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาก็ย่อมติดตามมา ที่เห็นได้ชัดแจ้ง

คือทรัพย์สินที่สามีหรือภริยาต่างมืออยู่ก่อนสมรสกันและเมื่อสมรสกันแล้วยอมมีทรัพย์สินอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย ในทางกฎหมายมีบทบัญญัติกฎหมายบัญญัติไว้ถึงเรื่องความสัมพันธ์ในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาในหมวด 4 มาตรา 1465 ถึงมาตรา 1493 แต่สามีภริยาก็สามารถตกลงเรื่องความสัมพันธ์ของทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติกฎหมายในหมวด 4 ได้

มาตรา 1465 วรรคแรก บัญญัติให้สามีภริยาสามารถทำสัญญาก่อนสมรสได้ ในเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา เช่นก่อนทำการสมรสชายหญิงอาจทำสัญญาก่อนสมรสว่าเมื่อทำการสมรสแล้วให้สามีมีอำนาจทำสัญญาให้เช่าทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ทั้งที่เป็นสินสมรสและสินส่วนตัวของภริยาได้ ไม่ว่าจะการทำสัญญาให้เช่าอสังหาริมทรัพย์นั้นจะมีกำหนดเวลาเช่าเกินกว่าสามปีหรือไม่ก็ตาม เช่นนี้สัญญาก่อนสมรสนี้สามารถใช้บังคับได้ เป็นต้น ข้อสังเกตประการหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2533 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2533 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2533 เป็นต้นมา ในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมครั้งนี้ได้มีการแก้ไขหลักการเรื่อง อำนาจการจัดการสินสมรส ให้สามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสโดยลำพังมากขึ้น จะมีแต่เฉพาะการจัดการสินสมรสที่สำคัญ ๆ บางประการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 (1) ถึง (8) เท่านั้นที่สามีและภริยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้บัญญัติมาตรา 1476/1 ขึ้น ซึ่งมีหลักการใหม่ว่า ถ้าจะมีการตกลงกันเป็นประการอื่นในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจจัดการสินสมรสของสามีภริยาซึ่งจะต้องจัดการร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 (1) ถึง (8) แล้ว จะทำได้ก็โดยทำเป็นสัญญาก่อนสมรสไว้ก่อนเท่านั้น ซึ่งจะทำให้เป็นบางเรื่องหรือทั้งหมดก็ได้ ถ้าหากมิได้มีการทำสัญญาก่อนสมรสไว้เมื่อมีการทำการสมรสแล้วสามีภริยาจะทำสัญญาระหว่างสมรสในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจจัดการสินสมรสตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 (1) ถึง (8) อีกไม่ได้

ในการทำสัญญาก่อนสมรสถ้ามีข้อตกลงที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาแล้วก็จะนำกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาก่อนสมรสนี้มาใช้บังคับไม่ได้ เช่น ทำสัญญาก่อนสมรสว่าถ้าชายเล่นการพนันอีกและหรือเที่ยวมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นไม่ยอมเลิก หญิงสามารถฟ้องหย่าได้ ข้อตกลงดังกล่าวนี้ไม่ใช่สัญญาก่อนสมรสในเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาที่จะใช้มาตรา 1465 มาใช้บังคับได้ หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 2553/2526 ก่อนจดทะเบียนสมรส โจทก์จำเลยทำสัญญากันว่า “ฝ่ายภริยาจะไม่ประพฤติตัวให้ผิดจารีตประเพณีและให้อยู่กินปรนนิบัติในฐานะ

เป็นสามีภริยาอยู่กินร่วมกันตลอดไป และจะไม่ประพฤติปฏิบัตินอกใจสามีอีกต่อไป เมื่อฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดกระทำผิดพลาดเงื่อนไขดังกล่าวยินยอมให้ปรับเป็นจำนวนเงิน 50,000 บาท” สัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นพันธับนในเรื่องความประพฤติของภริยา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 (8) ซึ่งเป็นเหตุให้สามีฟ้องหย่าภริยาได้ หากผิดพันธับนที่ทำกันเป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ และไม่เป็นการฝ่าฝืนศีลธรรมอันดีหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพในส่วนบุคคล ไม่มีวัตถุประสงค์ที่ต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายใด ๆ อีกทั้งมิได้เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ต่อมาโจทก์และจำเลยได้จดทะเบียนสมรสก็ได้ยอมรับสัญญาฉบับนี้ให้มีผลผูกพันบังคับระหว่างกันได้ สัญญาฉบับนี้จึงมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย ไม่เป็นโมฆะ เป็นต้น

แม้ว่าสามีภริยาจะสามารถทำสัญญาก่อนสมรสได้ก็ตามแต่ก็มีข้อจำกัดที่ไม่อาจทำได้

คือ

- ข้อตกลงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ
- ข้อตกลงที่ระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สิน

ถ้ามีข้อตกลงเช่นนั้น ข้อตกลงเหล่านั้นตกเป็นโมฆะ (มาตรา 1465 วรรคสอง) ดังนั้นถ้ามีการทำสัญญาก่อนสมรสว่า เมื่อสมรสแล้วชายจะให้ค่าตอบแทนแก่หญิง เดือนละ 5,000 บาท สัญญาดังกล่าวย่อมเป็นโมฆะ เพราะเปรียบเสมือนการจ้างให้หญิงมาอยู่กินร่วมหลับนอนด้วยเท่านั้น หรืออีกกรณีหนึ่งในมาตรา 1465 วรรคสอง ได้กำหนดห้ามทำสัญญาก่อนสมรสที่จะใช้กฎหมายประเทศอื่นมาบังคับในเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาไม่ว่าจะเป็นการสมรสระหว่างคนไทยด้วยกันเอง หรือคนไทยกับคนต่างชาตก็ตามที เช่น นายคำและนางสาวแดงได้ศึกษาเล่าเรียนมาจากประเทศฝรั่งเศส ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องต้องกันว่ากฎหมายของประเทศฝรั่งเศสในเรื่องครอบครัว โดยเฉพาะในเรื่องทรัพย์สินมีความเท่าเทียมกันดีระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง จึงตกลงทำสัญญาก่อนสมรสให้ใช้กฎหมายของฝรั่งเศสในเรื่องทรัพย์สิน ถ้าหากนายคำและนางสาวแดงเกิดข้อขัดแย้งในเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาขึ้น ข้อตกลงดังกล่าวย่อมใช้ไม่ได้เป็นโมฆะ แต่ถ้าหากว่าเป็นการนำหลักการหรือกฎหมายบางมาตราเท่านั้นมาเป็นเพียงข้อตกลงระหว่างคู่สมรส สัญญาก่อนสมรสนั้นย่อมใช้ได้เพราะไม่ใช่การระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นมาบังคับในเรื่องทรัพย์สิน

ถ้ามีการฝ่าฝืนมาตรา 1465 วรรคสอง สัญญาก่อนสมรสดังกล่าวมิได้เป็นโมฆะเสียไปทั้งหมดแต่จะเป็นโมฆะไปเฉพาะข้อความที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการที่ระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับในเรื่องทรัพย์สินนั้นเท่านั้น

1.2 แบบของสัญญาก่อนสมรส

มาตรา 1466 บัญญัติว่า “สัญญาก่อนสมรสเป็นโมฆะถ้ามิได้จดแจ้งข้อตกลงกันเป็นสัญญาก่อนสมรสนั้นไว้จดทะเบียนสมรสพร้อมกับการจดทะเบียนสมรส หรือมิได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สมรสและพยานอย่างน้อยสองคนแนบไว้ท้ายทะเบียนสมรส และได้จดไว้ในทะเบียนสมรสพร้อมกับการจดทะเบียนสมรสว่าให้มีสัญญานั้นแนบไว้”

ถ้ามีการทำสัญญาก่อนสมรสคู่สมรสจะต้องทำตามแบบตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ปรากฏชัดเจน ไม่เป็นข้อโต้เถียงและเป็นทั้งหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ด้วย แบบของสัญญาก่อนสมรสดังกล่าวนี้ มาตรา 1466 ได้กำหนดให้ทำได้ 2 แบบ คือ

1. ให้จดแจ้งข้อตกลงกัน เป็นสัญญาก่อนสมรสนั้นไว้จดทะเบียนสมรสพร้อมกับการจดทะเบียนสมรส หรือ
2. ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สมรสและพยานอย่างน้อยสองคนแนบไว้ท้ายทะเบียนสมรส และให้จดไว้ในทะเบียนสมรสพร้อมกับการจดทะเบียนสมรสว่าให้มีสัญญานั้นแนบไว้

ชายหญิงที่จะทำการสมรสกันสามารถที่จะทำสัญญาก่อนสมรส โดยทำตามแบบที่กำหนดนี้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ถ้าไม่ได้ทำตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่งเลยสัญญาก่อนสมรสนั้นย่อมเป็นโมฆะ และเมื่อทำการสมรสกันแล้ว ความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาย่อมตกอยู่ในบังคับของบทบัญญัติในหมวด 4

สำหรับสัญญาก่อนสมรสที่ได้มีอยู่แล้ว⁽¹⁾ ในวันใช้บังคับบทบัญญัติ บรรพ 5 แห่ง ป.พ.พ. ที่ได้ตรวจชำระใหม่นี้ย่อมสมบูรณ์อยู่ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ ฯ บรรพ 5ฯ พุทธศักราช 2519

1.3 การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรส

มาตรา 1467 บัญญัติว่า “เมื่อสมรสแล้วจะเปลี่ยนแปลง เพิกถอนสัญญาก่อนสมรส

⁽¹⁾ มาตรา 1460 (บรรพ 5 เดิม) กำหนดเพียงให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สมรสและพยานอย่างน้อยสองคน แต่ไม่มีการกำหนดให้ไปจดทะเบียนแจ้งไว้ในกรมทะเบียนสมรส

นั้นไม่ได้ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากศาล

เมื่อได้มีการสั่งของศาลถึงที่สุดให้เปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสแล้ว ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนสมรสเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”

เมื่อมีการตกลงทำสัญญาก่อนสมรสไว้แต่ถ้ายังไม่ได้จดทะเบียนสมรสก็อาจมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือแม้แต่จะเพิกถอนสัญญานั้นเลยก็ได้ จะเห็นได้ว่าถ้ายังมีได้ทำการจดทะเบียนสมรสข้อมอยู่ในอำนาจของชายหญิงนั่นเองที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในสัญญาก่อนสมรสได้หรือจะเพิกถอนก็ตามที่ แต่ถ้าทำการจดทะเบียนสมรสกันแล้วการที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสจะกระทำโดยอิสระระหว่างคู่สมรสเท่านั้นหาได้ไม่ ด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อทำการสมรสชายหญิงมาอยู่กินหลับนอนร่วมกันแล้วความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงย่อมมีความแตกต่างกันในระหว่างก่อนการสมรสและภายหลังการสมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจมีอิทธิพลครอบงำเหนือคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้โดยเหตุผลต่าง ๆ กันไป ดังนั้นถ้าปล่อยให้คู่สมรสทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสได้โดยอิสระแล้วก็อาจจะเป็นการทำให้คู่สมรสฝ่ายที่ถูกครอบงำมีอิทธิพลเหนือกว่าเสียเปรียบได้ กฎหมายจึงกำหนดให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว นั่นก็คือศาลจะเป็นผู้คุ้มครอง โดยพิจารณาถึงเหตุผลในการขอเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสนั้น

เมื่อศาลพิจารณาและมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสแล้ว ตามมาตรา 1467 วรรคสอง ศาลจะต้องแจ้งไปยังนายทะเบียนสมรสเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส ที่เป็นเช่นนี้ก็เพื่อให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องมาจากมาตรา 1466 ที่กำหนดให้จดแจ้งถึงสัญญาก่อนสมรสไว้ในทะเบียนสมรส ดังนั้นเมื่อจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนก็ตามที่ก็จำเป็นที่จะต้องแจ้งให้นายทะเบียนสมรสจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรสด้วยว่าได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสนั้น เพื่อไม่ให้มีการโต้เถียงหรือสำคัญผิดในข้อสัญญาก่อนสมรสนั้น ไม่ว่าจะป็นระหว่างคู่สมรสด้วยกันเอง หรือกับบุคคลภายนอกก็ตาม

ดังที่กล่าวไปแล้วว่า สัญญาก่อนสมรสซึ่งได้มีอยู่แล้วในวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ 5 แห่ง ป.พ.พ.ที่ได้ตรวจชำระใหม่ข้อมสมบูรณ์อยู่ แม้ว่าสัญญาก่อนสมรสนั้นจะไม่ได้จดแจ้งสัญญาก่อนสมรสนั้นไว้ในทะเบียนสมรสก็ตามที่ สัญญาก่อนสมรสนี้ก็สมบูรณ์อยู่เมื่อมีการใช้บทบัญญัติ บรรพ 5 ใหม่ แต่ถ้าหากว่าคู่สมรสต้องการที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสนี้ คู่สมรสย่อมทำได้แต่ต้องตกอยู่ในบังคับของบทบัญญัติ บรรพ 5 ใหม่ กล่าวคือ

จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 1467 ตามบรรพ 5 ใหม่ แต่ก็เกิดปัญหาขึ้นที่สัญญาก่อนสมรสตาม บรรพ 5 เดิม ไม่ได้มีการจดทะเบียนในทะเบียนสมรส ซึ่งตามบรรพ 5 ใหม่ มาตรา 1466 บัญญัติไว้ให้ต้องจดทะเบียนในทะเบียนสมรสเมื่อมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอน ศาลจึงต้องแจ้งให้นายทะเบียนสมรสจดทะเบียนในทะเบียนสมรสด้วย ดังนั้นสัญญาก่อนสมรสที่เกิดขึ้นก่อนใช้บังคับ บทบัญญัติ บรรพ 5 ใหม่ เมื่อจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนจึงเกิดปัญหาขึ้น ในเรื่องนี้มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ 5 พุทธศักราช 2519 ได้บัญญัติทางแก้ไขไว้คือ

“การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรส ซึ่งสัญญาก่อนสมรสนั้นได้ทำขึ้นไว้ก่อนวันใช้บังคับบทบัญญัติ บรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ทำโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้กระทำได้โดยคู่สมรสนำหนังสือสัญญาก่อนสมรสพร้อมด้วยข้อตกลงการเปลี่ยนแปลงเพิกถอน ไปยื่นต่อนายทะเบียนสมรส ณ ห้องที่ที่ตนทำการสมรส และให้นายทะเบียนสมรสจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสไว้ในทะเบียนสมรส และแนบหนังสือสัญญาก่อนสมรส พร้อมด้วยข้อตกลงเปลี่ยนแปลงเพิกถอนไว้ทำทะเบียนสมรสด้วย

การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลตามเงื่อนไขและกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา 1467 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ทำโดยพระราชบัญญัตินี้”

เห็นได้ว่า มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ฯ นี้ ได้กำหนดให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ กรณีการทำสัญญาก่อนสมรสตาม บรรพ 5 ใหม่ นั่นก็คือ การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลตามเงื่อนไขและกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา 1467 ใหม่ แต่มาตรา 6 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ฯ กำหนดให้คู่สมรสที่จะเป็นผู้แจ้งแก่นายทะเบียนสมรสโดยให้นำหนังสือสัญญาก่อนสมรสพร้อมด้วยข้อตกลงการเปลี่ยนแปลงเพิกถอน ไปยื่นต่อนายทะเบียนสมรส และให้นายทะเบียนสมรสจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสไว้ในทะเบียนสมรสและให้แนบหนังสือสัญญาก่อนสมรสพร้อมด้วยข้อตกลงเปลี่ยนแปลงเพิกถอนไว้ทำทะเบียนสมรสด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ไม่มีการจดทะเบียนสัญญาก่อนสมรสไว้ในทะเบียนสมรส จึงจำเป็นต้องนำคู่สมรสต้องนำหนังสือสัญญาก่อนสมรสมาขึ้นต่อนายทะเบียนสมรสด้วยเพื่อที่จะได้ทราบและเป็นหลักฐานถึงการเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนต่อไป หนังสือสัญญาก่อนสมรสและข้อตกลงเปลี่ยนแปลงเพิกถอนจึงต้องแนบไว้ทำทะเบียนสมรสเพื่อเป็นหลักฐานต่อไป

1.4 สิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต

มาตรา 1468 บัญญัติว่า “ข้อความในสัญญาก่อนสมรสไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ว่าจะได้เปลี่ยนแปลงเพิกถอนโดยคำสั่งของศาลหรือไม่ก็ตาม”

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่มุ่งจะให้ความคุ้มครองถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต ไม่ว่าสัญญาก่อนสมรสจะได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนหรือไม่ก็ตาม เช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 1082/2504 ที่ดินและบ้านเป็นของภริยาก่อนสมรส แม้ว่าจะได้มีการทำสัญญาก่อนสมรสว่าสามีจะไม่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของภริยา แต่เมื่อภริยาขอมให้สามีลงชื่อในใบไต่สวนเพื่อขออนุญาตโอนที่ดินของสามีแล้วสามีเอาไปจำหน่ายผู้อื่น และเอาเงินนั้นมาซื้อรถยนต์ใช้รับส่งคนโดยสารเป็นอาชีพของสามีภริยาเป็นเหตุให้ผู้รับจำหน่ายเชื่อโดยสุจริตว่าเป็นที่ดินของสามี เช่นนี้ถือว่าการจำหน่ายนั้นสมบูรณ์ใช้บังคับได้และผูกพันภริยา หรือกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรส เช่นมีการทำสัญญาก่อนสมรสให้ภริยาเป็นผู้จัดการสินสมรสทั้งหมด ต่อมาภริยาตั้งครรภ์ไม่สามารถดูแลจัดการสินสมรสได้จึงร้องขอต่อศาลให้ทำการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาก่อนสมรสให้สามีเป็นผู้จัดการสินสมรสทั้งหมดแทน ภายหลังบุคคลภายนอกยังเข้าใจว่าภริยาเป็นผู้จัดการสินสมรสอยู่ จึงมีการทำสัญญากับภริยาโดยถูกต้องตามกฎหมาย เช่นนี้สามีจะยกเอาการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาก่อนสมรสมาต่อสู้กับบุคคลภายนอกไม่ได้ เป็นต้น

2. สัญญาระหว่างสมรส

นอกจากสัญญาก่อนสมรสที่ชายหญิงสามารถทำได้ก่อนการจดทะเบียนสมรสแล้ว สามีภริยาสามารถทำสัญญาระหว่างสมรสได้อีกเมื่อมีการจดทะเบียนสมรสกันแล้ว เรียกสัญญานี้ว่า “สัญญาระหว่างสมรส” สัญญาระหว่างสมรสนี้ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1469 ว่า “สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่สามีภริยาได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยากันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่ หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต”

มาตรา 1469 นี้ บัญญัติถึง การที่สามีภริยาได้ทำสัญญาในระหว่างเป็นสามีภริยากันอยู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา จะเห็นได้ว่ามาตรา 1469 นี้เน้นถึงเรื่องการทำสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติให้ทำไปได้ถึงเรื่องอื่น ๆ ด้วย จึงอาจเป็น

การที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยกทรัพย์สิน แบ่งแยกทรัพย์สินจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน สละสิทธิในทรัพย์สิน เช่นสามีภริยาต่างมีสินส่วนตัวและสินสมรส สามีหรือภริยาอาจทำสัญญายกสินส่วนตัวของตนให้เป็นสินส่วนตัวของอีกฝ่ายหนึ่งได้ เมื่อได้ทำสัญญากันแล้วสินส่วนตัวของฝ่ายที่ยกให้ย่อมตกเป็นสินส่วนตัวของอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนี้ สัญญาระหว่างสมรสย่อมสมบูรณ์ใช้บังคับกันได้ ฝ่ายที่ได้รับสินส่วนตัวเพิ่มขึ้นนี้จึงมีอำนาจจัดการทรัพย์สินนี้ได้ดังเช่นสินส่วนตัวของตนเองตามมาตรา 1473 หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 2001/2511 ในคดีฟ้องขอหย่าและแบ่งทรัพย์สินระหว่างกันแต่คู่ความตกลงกันได้โดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความต่อศาลเฉพาะในเรื่องแบ่งทรัพย์สิน ดังนี้ คำพิพากษาศาลฎีกาตามสัญญายอมเฉพาะในข้อตกลงแบ่งทรัพย์สินโดยไม่มีการหย่าขาดระหว่างกันนี้ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยแต่อย่างใด การแบ่งทรัพย์สินนี้เป็นสัญญาระหว่างสามีภริยาอย่างหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 (มาตรา 1469 ปัจจุบัน) หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 4211/2531 การที่ภริยาฟ้องสามีเป็นคดีอาญาฐานทำร้ายร่างกายและหน่วงเหนี่ยวกักขังทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ สามียอมรับผิดและตกลงชดใช้เงินค่าเสียหาย 400,000 บาท พร้อมทั้งยอมให้ภริยามีสิทธิถอนเงินฝากในธนาคารที่สามีภริยามีชื่อร่วมกันแต่เพียงผู้เดียว ภริยาจึงถอนฟ้องนั้น ข้อตกลงดังกล่าวเป็นข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายที่สามีกระทำละเมิดต่อภริยา รวมทั้งค่าอุปการะเลี้ยงดูในระหว่างแยกกันอยู่ไม่เกี่ยวกับการถอนฟ้องคดีอาญา มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย หาได้มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันจะเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 113 หรือเป็นสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาโดยตรง ซึ่งสามีมีสิทธิบอกล้างได้ตามมาตรา 1469 ไม่ สามีจึงต้องรับผิดชอบชำระเงินให้แก่ภริยาตามข้อตกลงดังกล่าว หรือสามีภริยาอาจจะตกลงกันในระหว่างสมรสเพื่อแยกสินสมรส สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะให้เป็นสินส่วนตัวก็ได้ เช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 79/2529 สามีภริยาประสงค์ที่จะแบ่งที่ดินสินสมรสซึ่งถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันออกเป็นสัดส่วน จึงได้มีการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของที่ดินแปลงนี้ในชื่อของสามีในบางส่วนและในชื่อของภริยาในส่วนที่เหลือ ที่ดินส่วนของสามีได้ขายไปโดยภริยาเห็นด้วย ดังนี้ถือได้ว่าสามีและภริยาได้ตกลงแบ่งที่ดินสินสมรสทั้งแปลงออกเป็นของแต่ละฝ่ายแล้ว ที่ดินจึงหมดสภาพจากการเป็นสินสมรส และตกเป็นสินส่วนตัวของสามีและภริยาแต่ละส่วน ที่ดินส่วนที่ตกเป็นสินส่วนตัวของภริยาจึงย่อมมีอำนาจที่จะขายได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากสามี สามีจึงไม่มีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์และการจดทะเบียนซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่าง

ภริยากับบุคคลภายนอกได้ หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 319/2530 เมื่อสามีทำหนังสือสละสิทธิในทรัพย์สินทั้งปวงให้แก่ภริยา ที่พิพาทซึ่งในโฉนดมีชื่อภริยาถือกรรมสิทธิ์แต่ผู้เดียวยอมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของภริยาโดยสมบูรณ์ หากจำเป็นต้องจดทะเบียนกันอีกไม่ หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 4358/2531 การที่สามีภริยาทำสัญญาระหว่างสมรสจำกัดสิทธิบางอย่างในระหว่างกันเองในเรื่องทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของครอบครัวด้วยความสมัครใจก็ดี เพื่อสละทรัพย์สินให้แก่กันในระหว่างสามีภริยาด้วยความสมัครใจก็ดี ไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์หรือศีลธรรมอันของประชาชน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 114 และเป็นการใช้สิทธิโดยชอบตามมาตรา 1336 สัญญาดังกล่าวจึงเป็นสัญญาที่ชอบด้วยกฎหมายใช้บังคับได้ ฉะนั้น เมื่อสามีทำสัญญาว่าจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือเรียกร้องสิทธิใด ๆ ในทรัพย์สินที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือจะมีขึ้นในอนาคตซึ่งมีชื่อภริยาเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ข้อสัญญาดังกล่าวถือได้ว่าสามีได้สละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเช่นว่านั้นให้แก่ภริยาแล้ว เมื่อสามีไม่เคยบอกล้างสัญญานี้จนถึงแก่กรรม ทรัพย์สินดังกล่าวจึงเป็นสินส่วนตัวของภริยาไม่เป็นมรดกของสามี หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 4744/2539 การที่โจทก์ยกที่ดินให้จำเลยมีกรรมสิทธิ์ร่วมตามบันทึกข้อตกลงเรื่องกรรมสิทธิ์ร่วมในระหว่างสมรส มีผลทำให้ที่ดินตกเป็นสินส่วนตัวของจำเลย ซึ่งบันทึกดังกล่าวเป็นสัญญาระหว่างสมรสที่สมบูรณ์ใช้บังคับกันได้ กรณีมิใช่การยกให้ซึ่งจะถอนคืนการให้ได้ต่อเมื่อมีเหตุเนรคุณตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 531 โจทก์จึงมีสิทธิที่จะบอกล้างได้ตามมาตรา 1469 เป็นต้น อีกประการหนึ่งสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินนี้จะต้องเป็นสัญญาที่ทำขึ้นในระหว่างที่เป็นสามีภริยากันอยู่ เช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 1356/2522 สามีภริยาหย่ากันโดยทำบันทึกในรายงานประจำวันของสถานีตำรวจและได้จดทะเบียนหย่ากันแล้ว สามีต้องจ่ายค่าเลี้ยงชีพตามที่ตกลงไว้ซึ่งเป็นเงินจำนวนเดี๋ยวกก็ได้ ถ้าภริยาไม่ยอมรับสามีก็ขอวางทรัพย์ได้ตามมาตรา 331 มิใช่หนี้ระงับไปเองก่อนวางทรัพย์ภริยาจึงฟ้องบังคับให้สามีจ่ายค่าเลี้ยงชีพตามยอมได้ ข้อตกลงเกี่ยวกับค่าเลี้ยงชีพหลังจากหย่าไม่ใช่สัญญาระหว่างสมรสตามมาตรา 1469 นอกจากนี้ยังเป็นข้อตกลงแห่งสัญญาหย่าซึ่งสามีต้องผูกพันตามมาตรา 1514 อีกด้วย ฉะนั้นจำเลยจึงไม่มีสิทธิอ้างมาตรา 1469 มาเป็นเหตุบอกล้างสัญญาได้ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วมีข้อควรระวังคือ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2533

สัญญาระหว่างสมรสนี้มีได้มีกำหนดไว้ในมาตรา 1469 ว่าจะต้องทำอะไรเพียงแต่บัญญัติว่าสามีภริยาสามารถทำสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินในระหว่างเป็นสามีภริยากันได้ ดังนั้น

บุคคลอื่นใดจะเข้าทำสัญญาระหว่างสมรสนี้แทนสามีภริยาไม่ได้ ส่วนในเรื่องของความสมบูรณ์ของสัญญาระหว่างสมรสนั้นไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ ดังเช่น สัญญาก่อนสมรส เพราะฉะนั้นความสมบูรณ์ของสัญญาระหว่างสมรสจึงตกอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องนิติกรรมสัญญาโดยปริยาย

แม้ว่ามาตรา 1469 บัญญัติไว้ให้สามีภริยาทำสัญญาระหว่างสมรสได้ก็แต่ตามมาตรา 1469 เองก็ได้บัญญัติถึงการบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสที่ทำไว้ระหว่างกันนั้นได้ด้วย โดยอาจจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่ หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ ก็คงเป็นเพราะเหตุผลที่ว่าเมื่อชายหญิงมีความผูกพันเกี่ยวข้องเป็นสามีภริยาอยู่กินหลับนอนร่วมกันย่อมก่อให้เกิดความผูกพันกันมากขึ้นมากกว่าก่อนการเป็นสามีภริยากัน จึงอาจจะเกิดความผูกพันระหว่างกันมากขึ้นจนขาดความมีอิสระต่อการตัดสินใจ เพราะด้วยความรัก ความเกรงใจหรือแม้แต่การครอบงำจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ก็จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งนั้นเสียเปรียบ หรือเสียประโยชน์ที่ไม่ควรได้ ดังนั้นกฎหมายจึงได้ให้การคุ้มครองโดยให้สิทธิที่จะบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสที่ทำไม่ได้

ข้อสังเกตประการหนึ่ง มาตรา 1469 นี้ ให้สิทธิในการบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสเท่านั้น มิได้ให้สิทธิในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ดังเช่น มาตรา 1467 ที่ให้สิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสได้ การที่มาตรา 1469 ให้สิทธิในการบอกล้างเท่านั้นก็คงเป็นเพราะสัญญาระหว่างสมรสไม่ได้กำหนดแบบไว้ให้ต้องทำดังเช่นสัญญาก่อนสมรส ซึ่งสัญญาก่อนสมรสนั้นคู่สมรสจะเปลี่ยนแปลงเพิกถอนได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้วเท่านั้น ดังนั้นเมื่อสัญญาระหว่างสมรสไม่ต้องทำตามแบบ จึงเป็นการง่ายที่จะบอกล้างและทำสัญญาระหว่างสมรสใหม่ขึ้นแทน

การบอกล้างตามมาตรา 1469 นี้ เป็นการบอกล้างเฉพาะในเรื่องสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาเท่านั้น ไม่อาจที่จะบอกล้างสัญญาในเรื่องอื่นได้

การบอกล้างตามมาตรา 1469 นี้ สามารถทำได้โดย

1. จะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่ หรือ
 2. จะบอกล้างเสียภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากัน
- ในกรณีที่ 1 คู่สมรสสามารถที่จะบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสที่สร้างขึ้นได้ตลอดระยะเวลา

ที่ยังเป็นสามีภริยากันอยู่ หรือในกรณีที่ 2 แม้ว่าจะขาดจากการสมรสแล้ว คู่สมรสก็ยังสามารถที่จะบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสได้ โดยให้บอกล้างเสียภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากัน การบอกล้างตามกรณีที่ 2 จะเริ่มต้นนับระยะเวลาที่กำหนดหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากัน วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็คือ การสิ้นสุดแห่งการสมรส ซึ่งมาตรา 1501 บัญญัติว่า “การสมรสย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน” ดังนั้นวันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันคือวันที่ถึงแก่ความตาย หย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน การสิ้นสุดแห่งการสมรสโดยศาลพิพากษาให้เพิกถอน ย่อมหมายความว่ารวมถึงการสมรสที่เป็น โฉมโสมรสสิ้นสุดลงเมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอนด้วย (มาตรา 1502) เช่น สามีภริยาทำสัญญาที่อำเภอขกที่คินสินสมรสให้แก่ภริยา 2 แปลง นอกนั้นให้เป็นของสามีแล้วภริยาก็ยังคงอยู่ด้วยกันต่อมาจึงหย่า สามีหรือภริยาเพิกถอนสัญญาระหว่างสมรสนี้ได้จนกระทั่ง 1 ปี หลังจากหย่ากันแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 357/2485) หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 1720/2518 สามีภริยาก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ตกลงกันทำพินัยกรรมคนละฉบับยกทรัพย์ให้แก่บุคคล 2 คน ต่างหากจากกัน ดังนี้ เป็นการแยกทรัพย์สินกัน เมื่อสามีตายเกิน 1 ปี ภริยาไม่ได้บอกล้างทรัพย์ตกเป็นผู้รับตามพินัยกรรมของสามี หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 1274/2521 สามีภริยาทำสัญญาแบ่งทรัพย์สินกัน ให้ภริยาได้ทรัพย์ที่ระบุไว้ นอกนั้นภริยาไม่ขอเอาอีกต่อไป ภริยาจึงมาขอแบ่งทรัพย์อื่นที่มีอยู่แล้วในขณะนั้นอีกไม่ได้ สามีภริยาหย่ากันแล้วไม่บอกล้างสัญญานี้ภายใน 1 ปี ถือว่าสัญญานี้เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ บังคับภริยาได้ หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 7978/2542 จำเลยที่ 1 นำทรัพย์พิพาทซึ่งเป็นสินสมรสไปจำหน่ายแก่ธนาคารจำเลยที่ 2 โดยปราศจากความยินยอมของโจทก์ซึ่งเป็นภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการฝ่าฝืนต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1476 (1) แต่จำเลยที่ 2 กลับรับจำหน่ายไว้โดยอ้างว่า ว. ซึ่งเป็นภริยาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสของจำเลยที่ 1 ให้ความยินยอมแล้ว ย่อมถือได้ว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันทำนิติกรรมจำหน่ายโดยไม่สุจริตและไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งเป็นการโต้แย้งสิทธิโจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องขอเพิกถอนนิติกรรมจำหน่ายดังกล่าวได้ตามมาตรา 1480 วรรคหนึ่ง

บันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดแบ่งทรัพย์สินที่ให้จำเลยที่ 1 มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างพิพาทนั้นเป็นสัญญาระหว่างสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1469 เมื่อโจทก์และจำเลยที่ 1 ยังไม่ได้จดทะเบียนหย่า โจทก์ย่อมมีสิทธิบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสแก่จำเลยที่ 1 ได้ตามมาตรา 1469 ซึ่งการที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยที่ 1 ต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ขอหย่า

และขอแบ่งสินสมรส และศาลแพ่งกรุงเทพใต้เห็นว่าคดีไม่อยู่ในอำนาจของศาลดังกล่าว ย่อมถือได้ว่าโจทก์ได้ใช้สิทธิบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสแล้ว อันเป็นการใช้สิทธิบอกล้างในขณะที่โจทก์และจำเลยที่ 1 ยังเป็นสามีภริยากัน ดังนั้นเมื่อโจทก์บอกล้างสัญญาระหว่างสมรสแล้ว ย่อมทำให้สัญญาดังกล่าวสิ้นความผูกพัน ทำให้ทรัพย์สินพิพาทกลับเป็นสินสมรสดั้งเดิม และเมื่อโจทก์นำคดีนี้มาฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาใหม่ภายในกำหนดระยะเวลาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/17 วรรคสอง จึงต้องถือว่าขณะฟ้องคดีนี้ข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดแบ่งทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสัญญาระหว่างสมรสระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 ได้สิ้นผลแล้ว ทรัพย์สินพิพาทจึงเป็นสินสมรสอยู่ขณะฟ้อง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้ การขอให้เพิกถอนนิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1480 คู่สมรสต้องขอเพิกถอนนิติกรรมทั้งหมดจะเพิกถอนเฉพาะส่วนหาได้ไม่ เป็นต้น

การบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสนี้ไม่ใช่ลักษณะของการบอกล้างโมฆียะกรรม แต่เป็นการบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามมาตรา 1469 ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะตัวของสามีหรือภริยาเท่านั้น เช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 472/2496 สามีทำสัญญายกที่ดินให้ภริยาระหว่างสมรสกว่า 10 ปีแล้ว สามีก็อาจบอกล้างสัญญานี้ได้ภายในหนึ่งปีนับแต่ขาดจากการเป็นสามีภริยากัน หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 890/2517 กฎหมายลักษณะห้ามมิได้บังคับว่า ถ้าคู่สมรสไม่หย่าขาดจากกันจะทำสัญญาแบ่งทรัพย์สินกันไม่ได้ ฉะนั้นเมื่อสามีภริยาก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ทำสัญญาแบ่งทรัพย์สินกันหลังจากประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 แล้วย่อมไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนไม่ตกเป็นโมฆะ แต่สัญญาดังกล่าวอาจถูกบอกล้างได้ และตราบใดที่สามีภริยายังมิได้บอกล้างย่อมต้องถือว่าสัญญาดังกล่าวใช้บังคับได้อยู่ การบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสซึ่งมิใช่กรณีบอกล้างโมฆียะกรรม แต่เป็นการบอกล้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 (มาตรา 1469 ปัจจุบัน) โดยสภาพเป็นการเฉพาะตัวของสามีหรือภริยาเท่านั้น เมื่อฝ่ายใดถึงแก่กรรม สิทธิบอกล้างย่อมระงับสิ้นไปไม่ตกทอดไปยังทายาท ทายาทไม่มีสิทธิบอกล้างได้ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดี ถ้ามีการบอกล้างโดยชอบก่อนที่ผู้มีสิทธิบอกล้างจะถึงแก่กรรมแล้วก็จะไม่เป็นสิทธิเฉพาะตัวอีกต่อไปและย่อมตกทอดไปยังทายาทที่จะเข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ได้ในระหว่างพิจารณา (คำพิพากษาฎีกาที่ 5485-5486/2537)

สำหรับวิธีการบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสไม่มีการกำหนดไว้ ดังเช่น สัญญาก่อนสมรส

ดังนั้น สามีหรือภริยาจึงอาจบอกล้างด้วยหนังสือ ด้วยวาจาหรือด้วยการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เข้าใจได้ด้วย เช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 1246/2509 ในระหว่างคดีจำเลย (สามี) ยื่นคำร้องต่อศาลขอ บอกล้างสัญญาระหว่างสมรสและขอให้ส่งสำเนาให้โจทก์ (ภริยา) และโจทก์ได้รับสำเนาคำร้อง แล้วเท่ากับว่าโจทก์ได้รับคำบอกล้างจากจำเลยโดยตรง การบอกล้างชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสโดยการแสดงเจตนาไปยังคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งว่า ไม่รับรู้สัญญา ระหว่างสมรสต่อไปอีกแล้วก็เป็น การบอกล้างได้ (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 934/2498) หรือ คำพิพากษาฎีกาที่ 5191/2540 ททรัพย์พิพาทที่โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรม การโอนระหว่าง จำเลยทั้งสอง เป็นทรัพย์ที่โจทก์และจำเลยที่ 1 ได้มาในระหว่างสมรส ควรเป็นสินสมรสตามกฎหมาย และพฤติการณ์ที่โจทก์แสดงออกยืนยันว่าบ้านนั้นเป็นของจำเลยที่ 1 เพียงคนเดียว โจทก์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้วยและยอมให้ระบุชื่อจำเลยที่ 1 เป็นเจ้าของเพียงผู้เดียว แม้กระทั้งนามสกุลของจำเลยที่ 1 ที่ระบุในเอกสารก็ให้ใช้นามสกุลเดิมของจำเลยที่ 1 ซึ่งถือได้ว่าเป็นสัญญา ระหว่างสมรสที่ยอมให้ทรัพย์พิพาทเป็นสินส่วนตัวของจำเลยที่ 1 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1469 ดังนั้นทรัพย์พิพาทย่อมไม่เป็นสินสมรสอีกต่อไป

แม้ตามมาตรา 1469 บัญญัติว่า สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่สามีภริยาได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยากันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ก็ตาม การที่จำเลยที่ 1 กลับจากต่างประเทศแล้วอาศัยอยู่กับโจทก์ได้ไม่ถึงหนึ่งสัปดาห์ โจทก์พุดขอแบ่งบ้านจากจำเลยที่ 1 ทุกวัน เพราะไม่ประสงค์อยู่กินกับจำเลยที่ 1 ซึ่งถือได้ว่าโจทก์บอกล้างสัญญาระหว่างสมรสแล้ว ทำให้ทรัพย์พิพาทกลับเป็นสินสมรสดั้งเดิม แต่การบอกล้างดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการ โดยสุจริตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1469

แม้จำเลยที่ 1 จดทะเบียนโอนขายทรัพย์พิพาททั้งหมดแก่จำเลยที่ 2 โดยไม่ได้รับความยินยอมจากโจทก์ แต่เมื่อจำเลยที่ 2 ซื้อทรัพย์พิพาทจากจำเลยที่ 1 โดยสุจริต การที่โจทก์บอกล้างสัญญาที่โจทก์และจำเลยที่ 1 ทำกันไว้เกี่ยวกับทรัพย์พิพาทนั้นไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของจำเลยที่ 2 บุคคลภายนอกที่มีต่อทรัพย์ดังกล่าว จึงไม่มีเหตุที่ศาลจะเพิกถอนนิติกรรม การซื้อขายทรัพย์พิพาทระหว่างจำเลยทั้งสอง เป็นต้น

ประการสุดท้ายในส่วนของมาตรา 1469 ที่จะกล่าวถึงคือ การบอกล้างสัญญา ระหว่างสมรสนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการ โดยสุจริต ดังนั้นใน

ระหว่างสมรสถ้ามีการทำสัญญาระหว่างสมรส สัญญานั้นย่อมสมบูรณ์ใช้บังคับได้ แต่ถ้ามีการบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสในระหว่างที่เป็นสามีภริยากันอยู่ หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ตาม ย่อมมีผลให้สัญญาระหว่างสมรสนั้นสิ้นความผูกพันเหมือนว่าไม่เคยมีการทำสัญญากันไว้เลย แต่ในส่วนของบุคคลภายนอกนั้นก่อนการบอกล้างสัญญา ระหว่างสมรสถ้าได้มีการกระทำการใดไป การบอกล้างนั้นย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงถ้าเป็นการทำไปโดยสุจริต เช่น ภริยาทำสัญญาระหว่างสมรสยกที่ดินอันเป็นสินส่วนตัวที่จังหวัดระยองให้แก่สามี ต่อมาปรากฏว่าราคาที่ดินสูงขึ้นมาก สามีได้ขายที่ดินให้แก่บุคคลภายนอกไป ภริยาต้องการที่ดินกลับมาใช้ทำประโยชน์ใหม่ จึงบอกล้างสัญญาระหว่างสมรส เช่นนี้การบอกล้างไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกที่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินรายนี้ไป เป็นต้น